

คำแนะนำที่ 3/2563

การจัดการไร่นา

- จัดพิมพ์ : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
พิมพ์ที่ : กลุ่มโรงพิมพ์ สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. 2563 พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 5,000 เล่ม

การจัดการไร่นา

กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตำนาน

การจัดการไร่นา เป็นการเพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกร ในฐานะผู้จัดการไร่นาหรือผู้จัดการฟาร์ม และดำเนินการประกอบอาชีพ การเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเกษตรกรมีการวางแผนการผลิต อย่างเหมาะสม มีการเลือกวิธีการผลิตและการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วย ในการผลิตสินค้าในเวลาอันรวดเร็ว มีปริมาณเพียงพอต่อการบริโภค ลดต้นทุน การผลิต รวมทั้งคำนึงถึงภาวะตลาดและราคาผลผลิต

กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้จัดทำคำแนะนำความรู้ทางการเกษตร เรื่อง **การจัดการไร่นา** เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักการจัดการไร่นา การวางแผน และงบประมาณไร่นา รวมถึงการจดบันทึก และจดบัญชีไร่นา แก่เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกร โดยนำเสนอผ่านเกษตรกร ตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหากเจ้าหน้าที่และเกษตรกร ได้นำไปศึกษาและปฏิบัติจะเกิดประโยชน์โดยตรงต่อไป

กรมส่งเสริมการเกษตร

2563

สารบัญ

	หน้า
การจัดการไร่นา	1
วัตถุประสงค์ของการจัดการไร่นา.....	1
จุดมุ่งหมายในการจัดการไร่นา.....	2
คุณสมบัติของผู้จัดการไร่นาที่ดี.....	3
บทบาทของผู้จัดการไร่นา.....	4
การวางแผนและงบประมาณไร่นา	5
ประโยชน์ของการวางแผนและงบประมาณไร่นา.....	5
ลักษณะของแผนและงบประมาณที่ดี.....	7
การบันทึกกิจการและบัญชีไร่นา.....	8
ประโยชน์ของการบันทึกกิจการและบัญชีไร่นา.....	8
การทำบัญชีไร่นา.....	9
สรุปรายรับ – รายจ่าย และผลกำไรของไร่นา.....	10
สรุปขั้นตอนการจัดการไร่นา	12
ตัวอย่างความสำเร็จของเกษตรกร	13
บรรณานุกรม	28

การจัดการไร่นา

การจัดการไร่นา

การจัดการไร่นา คือ การรู้จักใช้ทรัพยากร ได้แก่ ที่ดิน ทุน และแรงงาน ที่มีอยู่ในการทำการเกษตรให้เกิดประโยชน์ โดยการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีรายได้อย่างต่อเนื่อง และได้กำไรสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการจัดการไร่นา

1. เพื่อเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือนของเกษตรกรอย่างต่อเนื่องจากกิจกรรมการปลูกพืชหลายครั้งหลายชนิด หรือจากการผสมผสาน กิจกรรมทั้งพืช สัตว์ และประมง ในลักษณะการทำไร่นาสวนผสมและตามกลุ่มพืชหลัก คือ ข้าว พืชไร่ และพืชสวน (พืชผัก ไม้ผลและไม้ยืนต้น)
2. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรที่ดิน ทุน แรงงาน ปัจจัยการผลิต และเทคโนโลยีการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อลดความเสี่ยงและให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจเลือกกิจกรรมการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

4. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรประกอบอาชีพตามวิชาการเกษตรแผนใหม่ ทั้งด้านการผลิตและการจำหน่าย โดยยึดหลักปรับปรุงคุณภาพผลผลิต ลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วย มีรายได้ต่อเนื่องและกำไรสูงสุด

5. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรรู้จักการวางแผนและงบประมาณไร่นา สามารถบันทึกกิจกรรมไร่นาและลงบัญชีไร่นาได้อย่างถูกต้อง

6. เพื่อเป็นรูปแบบและแกนนำในการขยายผลให้เกษตรกรข้างเคียง และเกษตรกรอื่น ๆ เรียนรู้ และนำไปปรับใช้ตามความเหมาะสมกับแต่ละสภาพไร่นา

จุดมุ่งหมายในการจัดการไร่นา

การจัดการไร่นามีจุดมุ่งหมายที่จะให้มีรายได้อย่างต่อเนื่องและมีกำไรสูงสุดที่เป็นตัวเงินที่ได้จากผลการจัดการไร่นา รวมทั้งการอยู่ดีมีความสุขกับครอบครัว การพักผ่อนหย่อนใจ การบันเทิงและอื่น ๆ

คุณสมบัติของผู้จัดการไร่นาที่ดี

ในการประกอบอาชีพการเกษตร ย่อมจะมีทั้งประสบความสำเร็จและล้มเหลว เกษตรกรจำนวนไม่น้อยที่เริ่มจากไร่นาขนาดเล็กหรือผู้เช่าจนกลายเป็นเจ้าของไร่นาขนาดใหญ่โต มีฐานะร่ำรวย ในทางตรงกันข้ามมีเกษตรกรอีกเป็นจำนวนมากที่เริ่มต้นจากการมีไร่นาขนาดใหญ่โตของตนเอง เมื่อดำเนินการไปหลาย ๆ ปีกลับกลายเป็นผู้เช่าและมีฐานะยากจน ทั้งนี้เพราะความสามารถในการจัดการไร่นาของเกษตรกรแต่ละคนแตกต่างกันไป ซึ่งผู้จัดการไร่นาควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดริเริ่มและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ รู้จักการวางแผนและงบประมาณไร่นา เพื่อการผลิตอย่างเหมาะสม
2. มีความกระตือรือร้นและสนใจศึกษา หาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการผลิตให้มีรายได้สูงขึ้น
3. มีความอดทนและเข้มแข็งในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงเกษตรกรมีความอดทนและความพยายามที่จะดำเนินงานตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนเก็บเกี่ยวผลผลิตออกสู่ตลาด
4. มีความเต็มใจที่จะยอมรับหรือกล้าเผชิญกับความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นกับการผลิตในไร่นา เมื่อมีการตัดสินใจและปฏิบัติในไร่นาแล้ว เมื่อมีการตัดสินใจและปฏิบัติในไร่นาแล้ว ผลที่เกิดขึ้นอาจเป็นที่พอใจหรือไม่พอใจก็ได้ ซึ่งจำเป็นจะต้องยอมรับกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

บทบาทของผู้จัดการไร่นา

กิจการในไร่นาแตกต่างจากกิจการอื่น คือ เป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสิ่งที่มีชีวิต ซึ่งจำเป็นจะต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น แสงแดด อุณหภูมิ ฤดูกาล ปริมาณน้ำฝนและอื่น ๆ เป็นอย่างมาก บทบาทที่สำคัญของผู้จัดการไร่นา คือ

1. จะผลิตพืชหรือเลี้ยงสัตว์อะไร เช่น ปลูกข้าว ถั่วเขียว ข้าวโพด มะม่วง เลี้ยงปลา เลี้ยงวัว เป็นต้น
2. จำนวนและชนิดของปัจจัยการผลิตที่ใช้แรงงานในครอบครัวที่มีอยู่เพียงพอหรือไม่
3. วิธีการผลิต เทคนิคทางวิชาการ
4. ชนิดของโรงเรือนชนิดไหนเหมาะสมกับกิจการไร่นาและการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร

5. การวางแผนและงบประมาณไร่นา และบันทึกทำบัญชีไร่นาอย่างถูกต้อง เพื่อจะได้ทราบการหมุนเวียนเงินสด รายได้ รายจ่าย กำไรที่ได้

6. จะซื้อปัจจัยการผลิตและจำหน่ายผลผลิตที่ไหน กับใคร เช่น พ่อค้าในท้องถิ่น พ่อค้าคนกลาง กลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ เป็นต้น

การวางแผนและงบประมาณไร่นา

การทำนา ทำไร่ หรือทำสวน ควรมีแผนและงบประมาณไว้ล่วงหน้า ต้องกำหนดไว้ล่วงหน้าว่าในปีนี้จะปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ชนิดใด จะต้องเสียค่าใช้จ่ายเท่าใด หักค่าใช้จ่ายแล้วจะเหลือกำไรเท่าใด การวางแผนและงบประมาณ ไร่นาจจะทำให้เจ้าของไร่สามารถ

1. ตัดสินใจเกี่ยวกับชนิดของพืชและสัตว์ที่จะทำ
2. เลือกวิธีการผลิตและการใช้เครื่องจักรเครื่องมือ
3. กำหนดแรงงานโดยใช้แรงงานสม่าเสมอตลอดทั้งปี
4. กำหนดรูปแบบโรงเรือนต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับชนิดของสัตว์ที่จะเลี้ยงและจำนวนที่จะเลี้ยง

ประโยชน์ของการวางแผนและงบประมาณไร่ นา มีดังนี้

1. ทำให้สามารถเพิ่มผลผลิต และรายได้แก่เกษตรกรโดยปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้
2. ช่วยในการคาดคะเนผลผลิตและรายได้
3. ช่วยให้เกษตรกรมีแผนการใช้ทรัพยากรอย่างเต็มที่

ตัวอย่างการวางแผนและงบประมาณไร่ นา เนื้อที่ 10 ไร่

พืช/สัตว์	จำนวน	เดือน												หมายเหตุ	
		พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.		
ข้าว กข.43	10 ไร่		●	●	●	●									
ถั่วลิสงไทยนาน 9	8 ไร่									●	●	●	●		
ข้าวโพดหวาน	2 ไร่									●	●	●			
สุกร	2 ไร่		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●			

จากตัวอย่างการวางแผนและงบประมาณไร่เนา มีกิจกรรมหลัก คือ การทำนา โดยใช้ข้าวพันธุ์ กข.43 จำนวน 10 ไร่ หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ยังมีน้ำพอทำการเกษตรได้ จึงแบ่งพื้นที่เพื่อทำพืชหลังนา โดยแบ่งปลูกถั่วลิสงพันธุ์ไทนาน 9 จำนวน 8 ไร่ และปลูกข้าวโพดหวาน จำนวน 2 ไร่ เพื่อจะได้ใช้ที่ดินและแรงงานให้เต็มที่และเป็นการเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น นอกจากนี้ยังเลี้ยงสุกรอีก 2 ตัว เพื่อจะได้นำมูลสุกรไปใช้ในการปลูกพืช และใช้เวลาที่มีอยู่ให้มากที่สุด

งบประมาณของข้าว กข.43 เนื้อที่ 10 ไร่

รายการ	ปริมาณ	ราคาต่อหน่วย (บาท)	มูลค่า (บาท)
รายได้	9,000 บาท	10	90,000
รายจ่าย			
- ค่าเตรียมดิน	10 ไร่	400	4,000
- ค่าเมล็ดพันธุ์	250 กิโลกรัม	20	5,000
- ค่าปุ๋ย	500 กิโลกรัม	12	6,000
- ค่าสารเคมี		200	2,000
- ค่าจ้างเก็บเกี่ยว		600	6,000
(ค่าแรงงาน + ค่าน้ำมัน เชื้อเพลิง + ค่าขนส่ง)			
- อื่น ๆ	-	-	-
รวมค่าใช้จ่าย			23,000
กำไร			67,000

สำหรับงบประมาณของถั่วลิสงไทนาน 9 ข้าวโพดหวาน และสุกรใช้วิธีแยกรายการเหมือนกับข้าว กข.43 โดยแยกเป็นรายละเอียดค่าใช้จ่ายแต่ละรายการเช่นกัน

ลักษณะของแผนและงบประมาณที่ดี

การวางแผนและงบประมาณที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

1. กำหนดขนาดไร่ นาที่จะดำเนินการให้มีขนาดพอเหมาะกับแรงงานของครอบครัว เช่น มีที่ดิน 50 ไร่ มีแรงงานในครอบครัว 3 คน ควรจะทำเพียง 10-20 ไร่ก่อนในปีนี้อ่างวางแผนทำทั้ง 50 ไร่ พร้อมกัน จะทำให้ดูแลไม่ทั่วถึงส่วนที่เหลือให้คนอื่นเช่า เพื่อได้เงินปีหน้าจะขยายให้หมด เป็นต้น
2. ควรกำหนดให้มีการใช้ปัจจัยต่าง ๆ ในการผลิตอย่างเต็มที่
3. ควรกำหนดให้มีการใช้วิธีผลิตที่ทันสมัย ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพราะจะช่วยให้การผลิตในไร่นามีประสิทธิภาพอันจะเป็นผลในการลดต้นทุนด้วย
4. ควรกำหนดแผนให้ยืดหยุ่นได้ คือ ถ้าราคาพืชผลเปลี่ยนแปลงไปอาจจะขาดทุน ก็ควรแก้ไขโดยเปลี่ยนแปลงไปทำกิจกรรมอื่นที่เสี่ยงน้อยกว่า
5. ควรคำนึงถึงสภาพดินฟ้าอากาศและภูมิประเทศในการวางแผนไร่ นา เช่น สภาพที่ลุ่ม ดอน ที่ราบ ซึ่งเหมาะแก่การปลูกพืชต่างชนิดกัน
6. วางแผนให้เหมาะกับความถนัด ความชำนาญของตนเอง โดยเฉพาะกิจกรรมที่เป็นหลักในไร่นาต้องทำให้เหมาะสมกับความชำนาญของตนเอง
7. วางแผนต้องคำนึงถึงภาวะตลาด ราคาผลผลิต และแหล่งตลาด

การบันทึกกิจการและบัญชีไร่นา

การบันทึกกิจการและบัญชีไร่นา เป็นการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ และทำบัญชีไร่นาเพื่อให้ทราบรายได้ รายจ่าย กำไร และวิธีการดำเนินงานในไร่นา จะได้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงไร่นาในปีต่อ ๆ ไปให้ดียิ่งขึ้น

ประโยชน์ของการบันทึกกิจการและบัญชีไร่นา

1. เกษตรกรจะได้ทราบว่า มีรายได้ รายจ่าย และกำไรจากกิจกรรมในไร่นาเป็นจำนวนเงินมากน้อยเพียงใด
2. ผลผลิตในไร่นานำมาบริโภคในครัวเรือนเป็นจำนวนและมูลค่าเท่าใด
3. ผลผลิตที่ได้รับจากการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์เป็นไปตามแผนการผลิตที่วางไว้หรือไม่ ควรปรับปรุงการผลิตด้านไหน
4. ใช้เป็นหลักในการวางแผนและงบประมาณในปีต่อ ๆ ไป เพื่อให้การปรับปรุงไร่นาดียิ่ง ๆ ขึ้น

ภายในฟาร์มส่วนใหญ่มีกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง บัญชีรับจ่าย ควรจะแยกเป็นกิจกรรมแต่ละชนิด เพื่อให้ง่ายต่อการบันทึก เช่น ข้าว ถั่วลิสง ไม้ ปลา พืชเศรษฐกิจฤดูกาลผลิต (ปกติคิดในรอบปี) ก็ทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายของแต่ละกิจกรรมมารวมสรุปของทั้งไร่นาอีกครั้งหนึ่ง ดังนี้

สรุปรายรับ - รายจ่าย และผลกำไรของไร่นา

กำไรจากการปลูกพืช				กำไรจากการเลี้ยงสัตว์			
ชนิดพืช	รายรับ (บาท)	รายจ่าย (บาท)	กำไร (บาท)	ชนิดสัตว์	รายรับ (บาท)	รายจ่าย (บาท)	กำไร (บาท)
รวม				รวม			

รายรับจากพืชทั้งหมด.....บาท

รายรับจากสัตว์ทั้งหมด.....บาท

รายจ่ายจากพืชทั้งหมด.....บาท

รายจ่ายจากสัตว์ทั้งหมด.....บาท

(1) กำไรจากพืชทั้งหมด.....บาท (2) กำไรจากสัตว์ทั้งหมด.....บาท

กำไรจากพืชทั้งหมด (บาท) (1) + กำไรจากสัตว์ทั้งหมด (บาท) (2)

= กำไรทั้งหมดของไร่นา (บาท)

การคิดกำไร (กำไร = รายได้ - รายจ่าย)

ตัวอย่างบัญชีรายรับ-รายจ่ายของเกษตรกร

รายรับ กิจกรรมนาข้าว					รายจ่าย กิจกรรมนาข้าว				
วัน เดือน ปี	รายการ	ปริมาณ	ราคาต่อหน่วย	จำนวนเงิน (บาท)	วัน เดือน ปี	รายการ	ปริมาณ	ราคาต่อหน่วย	จำนวนเงิน (บาท)
1 ธ.ค. 62	ขายข้าว	3 ตัน	9,000	27,000	1 ธ.ค. 62	ซื้อปุ๋ยเคมี	100 ก.ก.	12	1,200
					10 ส.ค. 62	ซื้อสารเคมี	1 ลิตร	90	90
รวมรายรับ				27,000	รวมรายจ่าย				1,290

สิ่งที่ต้องคิดในการจัดไร่

- รายจ่าย**
- ค่าใช้จ่ายในการผลิต
 - ค่าพันธุ์พืช และค่าพันธุ์สัตว์
 - ค่าปุ๋ย (คอก หมัก ชีวภาพ เคมี)
 - ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืช โรค แมลงศัตรูและสารอื่น ๆ
 - ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และน้ำมันหล่อลื่น
 - ค่าเก็บเกี่ยว (เก็บผลผลิต)
 - ค่าแรงงานในครอบครัว
 - ค่าเตรียมดิน
 - ค่าเตรียมโรงเรือน
 - ค่าเตรียมบ่อ
 - ค่าเพาะปลูก
 - ค่าอาหารสัตว์
 - ค่าวัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ
 - ค่าแรงงานจ้างต่าง ๆ
 - ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

- รายได้**
- ปริมาณผลผลิต
 - ราคาภิโกรม์ละกิโลบาท
 - รวมเป็นเงินทั้งหมดกิโลบาท

สรุปขั้นตอนการจัดไร่นา

7	รายงานผล
6	รายงานปัญหา อุปสรรค
5	บันทึกรายรับ-รายจ่าย กำไร
4	ติดตามดูแล
3	ดำเนินงาน
2	วางแผน
1	สำรวจ

- ขั้นตอนที่ 1 สำรวจเก็บข้อมูลเบื้องต้นของไร่นา
- ขั้นตอนที่ 2 วางแผนการจัดการไร่นา และงบประมาณไร่นา
- ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินงานตามแผนอย่างถูกต้องรอบคอบ
- ขั้นตอนที่ 4 ติดตามดูแลผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด
- ขั้นตอนที่ 5 บันทึกรายรับ – รายจ่าย และกำไรของไร่นา
- ขั้นตอนที่ 6 รวบรวมปัญหา และอุปสรรค พร้อมแก้ไขให้ถูกต้อง
- ขั้นตอนที่ 7 รายงานผลการดำเนินงาน พร้อมปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่าง ๆ

ตัวอย่างความสำเร็จของเกษตรกร

นางสำรวย บางสร้อย

เกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ สาขาอาชีพไร่นาสวนผสม

ปี 2561

อายุ 50 ปี

การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6

สถานภาพ สมรสกับนายแสงจันทร์

บางสร้อย มีบุตร 2 คน

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 4 หมู่ 12 บ้านสวนปอ

ตำบลหนองแคน อำเภอบึงสามพัน

จังหวัดร้อยเอ็ด

โทรศัพท์ 06 1109 4549

คติประจำใจ

มุ่งมั่น ศรัทธา เสียสละ พัฒนาด้วยใจ

1. ความคิดริเริ่ม และความพยายามฟื้นฟูดูแลสวน

1.1 ความคิดริเริ่ม

- 1) พ.ศ. 2525 เริ่มประกอบอาชีพทำนา และค้าขายสินค้าเบ็ดเตล็ด ตลาดนัดในอำเภอ
- 2) พ.ศ. 2534 เริ่มป่วย
- 3) พ.ศ. 2538 ป่วยหนักตามองไม่เห็น 8 เดือน หลังจากหายป่วย ได้ตั้งปณิธานกับพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จะเดินตามรอยเท้าพ่อ หลังจากหายป่วย เริ่มปลูกมะนาวบนคันนา 50 ต้น ภายในระยะเวลา 9 เดือนมีรายได้ 100,200 บาท และขุดบ่อเลี้ยงปลา จำนวน 2 บ่อ

4) พ.ศ. 2559 ได้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5) พ.ศ. 2560 นายสฤกษ์ วิฑูรย์ ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด นายฐปน สิริวัฒนภักดี ประธานคณะกรรมการบริหาร ของบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ได้มาติดตามโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ และได้ให้คำแนะนำ แนวคิดการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ และการทำไร่นาสวนผสมให้มีกิจกรรมการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และการทำประมงให้เกิดความหลากหลาย เกิดความยั่งยืน ในการประกอบอาชีพ

1.2 ความพยายามฟันฝ่าอุปสรรค

1) เดิมทำนาใช้ปุ๋ยเคมีมาก ต้นทุนการผลิตสูงหน้าดินแข็ง ดินขาดอินทรีย์วัตถุ

2) พ.ศ. 2538 นางสาววย บางสร้อย หายป่วยเริ่มทำการเกษตรแบบลองผิดลองถูก โดยไม่ใช้สารเคมี เนื่องจากตระหนักในเรื่องสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

3) เริ่มศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และได้น้อมนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

4) เริ่มทำไร่นาสวนผสมโดยทดลองปลูกในพื้นที่น้อยก่อน มีกิจกรรมปลูกมะนาว ปลูกพืชผักต่าง ๆ เพื่อให้มีรายได้ รายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน และรายปี มีอาหารไว้บริโภคอย่างเพียงพอ และขยายพื้นที่ปลูกพืชเพิ่มจำนวน 6 ไร่ และปัจจุบันนี้ขยายพื้นที่เพิ่ม จำนวน 20 ไร่ โดยเน้นปลูกพืชไม่ใช้สารเคมี มีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น แต่งกวา ข้าวโพด พืชผักหลายชนิด พืชอาหารสัตว์ เลี้ยงโค เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ลดความเสี่ยงในการประกอบอาชีพ สร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเองและครอบครัว ได้นำแนวคิดของโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่มาปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง ดังนี้

- ใช้ทรัพยากรที่ดินให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด
- วางแผนการเพาะปลูกให้เหมาะสมทางกายภาพของดิน
- บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอตลอดทั้งปี
- อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ อากาศ

โดยไม่ใช้สารเคมี

- ปลูกพืชหมุนเวียน
- นำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น ทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ สารชีวภัณฑ์ และนำฟางมาเป็นอาหารสัตว์ เป็นต้น

1.3 การพัฒนาการเกษตร

1) การจัดการที่ดิน มีการจัดระบบการปลูกพืช คือ ข้าว + พืช + สัตว์ + ประมง มีกิจกรรมดังนี้

- ปลูกข้าวอินทรีย์พันธุ์หอมมะลิ 105
- ปลูกพืชผัก ได้แก่ ขึ้นฉ่าย แตงกวา ถั่วฝักยาว ข้าวโพด ถั่วลิสง กะหล่ำปลี มะนาว เพาะกล้าไม้ เป็นต้น
- ไม้ผล ได้แก่ อินทผลัม
- เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ไก่พื้นเมือง ไก่ไข่ เป็ด โคพื้นเมือง
- ประมง ได้แก่ เลี้ยงปลานิล ปลาตะเพียน ปลาดุก

เพาะลูกปลาและกบ

2) การแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ

ขุดบ่อน้ำ จำนวน 5 บ่อ

เพื่อสำรองน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง และเลี้ยงปลาไว้บริโภคและจำหน่าย

- 3) การปรับปรุงบำรุงดิน
- ปลูกพืชหมุนเวียนหลังฤดูทำนา ได้แก่ แดงกวา ข้าวโพด ถั่วลิสง
 - ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพ
 - เลิกใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมีทุกชนิด และผลิตสารไล่แมลง ฮอริโมน ชนิดต่าง ๆ ใช้อย่าง
 - ไถกลบตอซังฟางข้าว
 - พืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง ถั่วพล้า (จำหน่ายเมล็ดพันธุ์) เป็นต้น
- 4) การลดต้นทุนการผลิต
- เลิกใช้สารเคมีทุกชนิด
 - ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก และฮอริโมนชนิดต่าง ๆ ใช้อย่าง
- 5) การลดความเสี่ยงด้านรายได้/การตลาด
- ปลูกพืชหลากหลายชนิด ตามความต้องการของตลาด และลดความเสี่ยง และใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการขาย เช่น ช่องทางเครือข่ายสังคมเฟซบุ๊ก (Facebook) แอปพลิเคชันไลน์ (LINE) เป็นต้น
 - ศึกษาความต้องการของตลาด
 - ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ (โซลาร์เซลล์) ลดต้นทุนค่าไฟฟ้า และผลิตพืชจำหน่ายได้ตลอดเวลา
 - ปรับรูปผลผลิตจำหน่ายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
- 6) การลดรายจ่ายในครัวเรือน
- ใช้หลักการประหยัดในการดำรงชีพกินทุกอย่างที่ปลูก
 - ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้
 - ขยายโอกาส
 - จัดระบบการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์
- ได้อย่างเหมาะสมในพื้นที่

7) การจัดการด้านแรงงาน ใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก มีแรงงานทั้งหมด 4 คน

8) การจัดการด้านการเงิน

- จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายต้นทุนการผลิตต่าง ๆ ไว้สม่ำเสมอ จึงทำให้ทราบถึงสถานการณ์ด้านการตลาดเวลา

- ลดต้นทุนในการผลิต เช่น ยกเลิกการใช้สารเคมีปุ๋ยเคมี ทำนาหยอดเพื่อประหยัดเมล็ดพันธุ์ข้าว ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นต้น

ที่ปลูก

- คัดเลือกเมล็ดพันธุ์และเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ทำพันธุ์เอง

- ลดรายจ่ายในครัวเรือน โดยปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่าง

- สามารถชำระหนี้สินที่เกิดจากการเจ็บป่วย จำนวน 2,000,000 บาท ปัจจุบันเหลือหนี้สิน จำนวน 500,000 บาท จากการทำไร่นาสวนผสม 3 ปี

9) การนำเทคโนโลยีมาใช้เหมาะสมกับพื้นที่และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

- นำดินไปตรวจวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงความอุดมสมบูรณ์ และปัญหาของดินในแปลงปลูกพืช และพบว่า ดินขาดธาตุอาหารไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และแคลเซียม

- ยกเลิกการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทุกชนิด ใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ปรับปรุงดิน และผลิตสารไล่แมลง ฮอร์โมนชนิดต่าง ๆ ใช้เอง

- ไม่เผาตอซัง ใช้วิธีไถกลบตอซัง และพื้นที่บางส่วนเลี้ยงปลาตกหลังเก็บเกี่ยวข้าว

- ใช้ตลาดนำการผลิตโดยการศึกษาราคาสินค้า และความต้องการสินค้าของตลาดจากอินเทอร์เน็ต เพื่อวางแผนการผลิต เน้นสินค้าปลอดภัยจำหน่ายผ่านช่องทางเครือข่ายสังคมเฟซบุ๊ก (Facebook) แอปพลิเคชันไลน์ (LINE) และตลาดท้องถิ่น ตลาดอำเภอปทุมรัตน์ โรงพยาบาลปทุมรัตน์

- ปลูผักไฮโดรโปนิคส์ จำนวน 2 โรงเรือน แต่ละโรงเรือนขนาดพื้นที่กว้าง 8 เมตร ยาว 20 เมตร โดยวิเคราะห์ความต้องการของตลาด และพบว่าผักบางชนิดมีราคาแพง แต่บางฤดูไม่สามารถปลูกบนพื้นดินได้ จึงนำมาปลูกเป็นผักไฮโดรโปนิคส์แทน

โดยใช้น้ำจากบ่อใหญ่ขนาดกว้าง 15 เมตร ยาว 25 เมตร ลึก 1.50 เมตร ที่เลี้ยงปลา

เบญจพรรณ สูบลงบ่อซีเมนต์ที่ใช้เลี้ยงปลา คุกรุ่น ขนาดวงบ่อกว้าง 0.80 เมตร ลึก 1.50 เมตร จำนวน 8 บ่อ และใช้น้ำหมักจากหมักกล้วยผสมกับน้ำหมักจากน้ำข้าวข้าวใส่ในบ่อเลี้ยงปลา คุกรุ่น บ่อละ 2-3 ลิตร ทุก ๆ 4 วัน เป็นการให้ปุ๋ยทางน้ำแทนการใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ ขณะเดียวกันก็มีรายได้จากการเลี้ยงปลา คุกรุ่น โดยได้รับการอบรมจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น และศึกษาดูงานจากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดยโสธร และจากทางอินเทอร์เน็ต

- บ่อที่เลี้ยงปลา คุกรุ่น จะนำฟางมาหมักที่มุมบ่อ เพื่อให้เกิดไรแดง และแพลงก์ตอนเป็นอาหารปลา ทำให้ลดค่าใช้จ่ายด้านอาหารปลา

- ทำนาโดยวิธีการหยอดเพื่อประหยัดเมล็ดพันธุ์ข้าว จากปกติใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจำนวน 30 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อทำนาหยอดใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจำนวน 10 กิโลกรัมต่อไร่ สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ จำนวน 1,125 บาทต่อไร่

- มีเทคนิคการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าว

* ใช้รถบรรทุกปุ๋ยขับหว่านปุ๋ยไปตามแปลงนา เพื่อประหยัดแรงงาน โดยจะหว่านปุ๋ยในช่วงเวลาเช้า เนื่องจากช่วงเช้าจะไม่ร้อนแดด และลมไม่แรง ทั้งนี้ต้องดูทิศทางลมประกอบด้วย

* หว่านปุ๋ยคอกจำนวน 800 กิโลกรัมต่อไร่ จากนั้นไถแปร หลังจากนั้นฉีดพ่นด้วยน้ำหมักชีวภาพ และหว่านทับด้วยปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 50 กิโลกรัมไร่ เมื่อเสร็จแล้วจึงหยอดเมล็ดพันธุ์ข้าว เมื่อข้าวเจริญเติบโตได้ขนาดสูง 50 เซนติเมตร จะทำการหว่านปุ๋ยอินทรีย์อีกครั้ง จำนวน 50 กิโลกรัมไร่ และมันดูแลกำจัดวัชพืชอย่างสม่ำเสมอ มีผลผลิตข้าวที่ได้รับเฉลี่ย 1 ตันต่อไร่

- ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ (โซลาร์เซลล์) ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 2 ชุด ครอบคลุมพื้นที่ 100 ไร่ มีกลุ่มสมาชิกผู้ใช้น้ำสามารถทำนาและปลูกพืชผักหลังฤดูกาลทำนา เช่น แตงกวา ข้าวโพด ถั่วลิสง เป็นต้น

- เพาะพันธุ์ปลาไว้เลี้ยงเอง เพื่อเก็บไว้เป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ และจำหน่าย และแจกลูกปลาให้กับเกษตรกรที่ต้องการ จำนวน 265,000 ตัว เพื่อสร้างแหล่งอาหารให้ชุมชน โดยได้รับการอบรมจากประมงจังหวัด

2. ผลงานและความสำเร็จของผลงาน

2.1 ผลงาน

- 1) พื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 20 ไร่ มีกิจกรรมดำเนินการดังนี้
 - ส่วนที่ 1 พื้นที่ 1 ไร่ เป็นที่อยู่อาศัย เก็บอุปกรณ์การเกษตร โรงเรือนสำหรับเลี้ยงสัตว์ และปลูกพืชผสมผสาน
 - ส่วนที่ 2 พื้นที่ 1 ไร่ เลี้ยงสัตว์
 - ส่วนที่ 3 พื้นที่ 2 ไร่ ขุดบ่อ 5 บ่อ เลี้ยงปลาตะเพียน ปลาดุก ปลานิล และเพาะขยายพันธุ์ปลา
 - ส่วนที่ 4 พื้นที่ 10 ไร่ ปลูกข้าวอินทรีย์พันธุ์หอม 105 หลังเก็บเกี่ยวปลูกพืชหมุนเวียน ปุ๋ยพืชสด และปลูกพืชผักหมุนเวียน
 - ส่วนที่ 5 พื้นที่ 6 ไร่ ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น (อินทผลัม) พืชผักต่าง ๆ และแปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์
- 2) มีกิจกรรมการผลิตอาหารที่หลากหลาย ทั้งข้าวพืชผัก เลี้ยงสัตว์ และประมง
- 3) แปลงมีความอุดมสมบูรณ์
- 4) ผลผลิตด้านพืช ปศุสัตว์ ด้านประมง ดังนี้
 - (1) ด้านพืช

- ข้าวหอมมะลิ พื้นที่ 10 ไร่ เดิมผลผลิตเฉลี่ย 300 กิโลกรัมต่อไร่ ปัจจุบันผลผลิตเฉลี่ย 1,000 กิโลกรัมต่อไร่

- ขึ้นฉ่าย พื้นที่ 2 งาน ผลผลิต 1.2 ตัน
- แตงกวา พื้นที่ 2 งาน ผลผลิต 2.1 ตัน
- ถั่วฝักยาว จำนวน 50 หลุม ผลผลิต 102 กิโลกรัม
- ข้าวโพด พื้นที่ 1 ไร่ ผลผลิต 450 กิโลกรัมต่อไร่
- ถั่วลิสง พื้นที่ 2 ไร่ ผลผลิต 600 กิโลกรัม
- กะหล่ำปลี พื้นที่ 1 งาน ผลผลิต 20 กิโลกรัม
- มะนาว จำนวน 50 ต้น ผลผลิต 400 กิโลกรัม

- เพาะกล้าไม้ พื้นที่ 1 งาน จำนวน 11,300 ต้น แจกจ่ายให้
โดยไม่คิดเงินหรือค่าตอบแทนใด ๆ เพื่อปลูกป่าชุมชน

(2) ด้านปศุสัตว์

- ไก่พื้นเมือง จำนวน 360 ตัวต่อปี
- ไก่ไข่ จำนวน 20 ตัว
- เป็ด จำนวน 10 ตัว
- โคพื้นเมือง จำนวน 13 ตัว ได้ลูก 6 ตัวต่อปี

(3) ด้านประมง

- ปลานิล จำนวน 5,000 ตัว
- ปลาตะเพียน จำนวน 2,000 ตัว
- ปลาดุก จำนวน 5,000 ตัว
- ผลิตลูกปลา จำนวน 350,000 ตัวต่อปี
- กบ จำนวน 1,000 กิโลกรัมปี

5) ใช้วิชาการในการปรับปรุงการผลิต ได้แก่ การปรับปรุงดิน การเพาะพันธุ์ปลา การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ การใช้ช่องทางเครือข่ายสังคมเฟซบุ๊ก (Facebook) และแอปพลิเคชันไลน์ (LINE) จำหน่ายผลผลิต การใช้น้ำเลี้ยงปลาจาก มาใช้ปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ การลดต้นทุน การผลิตข้าว และการยกเลิกใช้สารเคมี

6) นำผลผลิตไปใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ แปรรูปข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ทำเป็นบับชิลิบและทำเค้กจำหน่าย

7) นำสิ่งเหลือใช้มาใช้ประโยชน์ เช่น การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ และฮอโมนต่าง ๆ เป็นต้น

2.2 การจัดการ

- 1) มีผังฟาร์ม/แผน และงบประมาณฟาร์ม ปฏิทินการปลูกพืช สัตว์ ประมง
- 2) มีการจัดบันทึกบัญชีฟาร์ม และแยกเป็นรายพืช ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต และตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังได้ 3 ปี
- 3) มีการจัดการผลผลิต/การจำหน่าย/การตลาด โดยจำหน่ายในตลาดชุมชน ตลาดนัดอำเภอ โรงพยาบาล และช่องทางเครือข่ายสังคมเฟซบุ๊ก (Facebook) แอปพลิเคชันไลน์ (LINE) เป็นสินค้าอินทรีย์
- 4) ใช้แรงงานที่สอดคล้องกับกิจกรรมและขนาดของพื้นที่
- 5) มีการผสมผสานกิจกรรมการใช้ประโยชน์ร่วมกันและพึ่งพาอาศัยกันและกัน
- 6) ผลตอบแทน/การลงทุน (ย้อนหลัง 3 ปี)

รายการ	รายรับ/รายจ่าย (บาท)		
	พ.ศ. 2559	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2561
ต้นทุน	88,314	117,384	151,817
รายรับ	171,120	412,269	419,431
กำไร	82,806	294,885	267,614

รายได้รายวัน ได้แก่ พืชผัก ผักขึ้นฉ่าย มะนาว และผักบุ้ง

รายได้รายสัปดาห์ ได้แก่ มะเขือ พริก โหระพา ไข่ไก่ และถั่วฝักยาว

รายได้รายเดือน หรือตามฤดูกาลผลิต 2-4 เดือน ได้แก่ พืชผัก กบ เป็ด ปลาตกปลา ตะเพียน และปลานิล

รายได้รายปี ได้แก่ พืชผัก แตงกวา ถั่วลิสง ข้าวนาปี และโค

- 7) ได้นำผลตอบแทนไปลงทุนในการปรับปรุงกิจกรรมต่อในฟาร์ม

2.3 ความยั่งยืนด้านการประกอบอาชีพ

มีกิจกรรมทำหลากหลาย ทั้ง ข้าว พืช สัตว์ ประมง ทำให้นางสาวราย บางสร้อย มีรายได้ต่อเนื่องตลอดปีทั้งรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน และรายปีชุมชนยอมรับสามารถเป็นต้นแบบให้กับชุมชน มีการใช้ทรัพยากรหมุนเวียนในไร่นา และมีบุตรชายสืบทอดกิจการต่าง ๆ ในฟาร์ม

3. ความเป็นผู้นำและสิ่งส่งเพื่อส่วนรวม

3.1 เป็นเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

3.2 เป็นจุดเรียนรู้โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ระดับอำเภอ

3.3 เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับหน่วยงานราชการและเอกชน

3.4 ชนะเลิศการประกวดสมาชิกการพัฒนาบทบาทสตรีดีเด่นระดับจังหวัดประจำปี 2560

3.5 ชนะเลิศการประกวดประมงอาสาดีเด่นระดับจังหวัดปี 2561

3.6 รองชนะเลิศเกษตรกรดีเด่นสาขาบัญชีฟาร์มระดับภาคปี 2562

3.7 เป็นประธานกลุ่มนาแปลงใหญ่เกษตรผสมผสานบ้านสวนปอ โดยการจัดทำแปลงสาธิตการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิ 105

3.8 เป็นประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงโคบ้านสวนปอ

3.9 จัดตั้งธนาคารปูอินทรีย์ มีสมาชิก 36 ราย มีหุ้นทั้งหมด 160 หุ้น ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียน 26,000 บาท ใช้หลักบริหาร “การบริหารจัดการต้องซื้อสัตย์ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้”

3.10 ประวัติการอบรมต่าง ๆ

1) อบรมโครงการพัฒนากระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิปลอดภัย ปี 2560

2) อบรมการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่

3) อบรมหลักสูตรการพัฒนาการเป็นผู้นำเกษตรกรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่

4) อบรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพัฒนาชุมชน

5) เพาะเลี้ยงพันธุ์ปลา กรมประมง

6) อบรมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.)

7) อบรมอาสาฬหสง

8) อบรมการพัฒนาเกษตรกรรมต้นแบบธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)

3.11 ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม คือ เพาะพันธุ์ปลาแจกจ่ายให้กับเกษตรกรในชุมชน เพื่อให้มีอาหารโปรตีนบริโภคอย่างเพียงพอ

3.12 เป็นผู้มีความสามารถในการสื่อสารและทำความเข้าใจกับเกษตรกรในชุมชนได้เป็นอย่างดี

3.13 มีการขยายผลให้กับเกษตรกรที่ต้องการรับรองคุณภาพ

4. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.1 ที่ตั้งฟาร์ม

พื้นที่การเกษตรมีเอกสารสิทธิ์แบบโฉนดที่ดิน (น.ส.4จ.) เลขที่ 7041 ซึ่งไม่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

4.2 ขั้นตอนต่าง ๆ บางขั้นตอนในการผลิตพืช สัตว์ ประมง หรือประเด็นสำคัญในการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลักษณะไร่นาสวนผสมและเกษตรผสมผสาน

1) ใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยพืชสด และปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

2) ยกเลิกการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี โดยปลูกข้าวอินทรีย์ และพืชอินทรีย์ทุกชนิด เพื่อดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัว

3) ปลูกพืชคลุมดิน เช่น พืชตระกูลถั่ว

4) การป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยวิธีการผสมผสาน เช่น เขตกรรม การใช้สารชีวภาพ เป็นต้น

5) มีแหล่งเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้ง

6) มีการนำมูลสัตว์มาทำปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก

7) มีการจัดการคอกสัตว์เลี้ยง และโรงเรือน บ่อปลา/สัตว์น้ำ

กิจกรรมพืชในแปลงอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและสุลักษณะ มีอากาศถ่ายเทมีการจัดสรรระบบน้ำในบ่อเลี้ยงปลาแล้วนำกลับมาใช้ประโยชน์ ปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ ไม่มีกลิ่นรบกวน

8) ไม่เผาตอซัง ใช้วิธีไถกลบตอซัง

5. จุดเด่น

5.1 มีความพยายาม มานะอดทน ศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองตลอดเวลา

5.2 พ.ศ. 2559 ยกเลิกการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี หันมาผลิตข้าวอินทรีย์ และปลูกพืชอินทรีย์

5.3 รวมกลุ่มจัดตั้งนาแปลงใหญ่ เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมดอกมะลิ 105 โดยใช้แรงงานคนคัดพันธุ์ปนในระยะต่าง ๆ คัดรวงข้าวที่สมบูรณ์ไว้เป็นเมล็ดพันธุ์

5.4 ริเริ่มทำนาหยอด จากเดิมทำนาหว่านข้าวแห้ง สามารถลดเมล็ดพันธุ์ข้าวจากไร่ละ 30 กิโลกรัมต่อไร่ เหลือไร่ละ 10 กิโลกรัมต่อไร่

5.5 รวมกลุ่มจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 36 ราย มีหุ้น 160 หุ้น เงินทุนหมุนเวียน 26,000 บาท เพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง

5.6 ปลูกพืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง ถั่วพริ้ว เพื่อปรับปรุงดินเป็นต้น และเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เอง

5.7 ปลูกพืชหมุนเวียนหลังการทำนา เช่น แตงกวาข้าวโพด ถั่วลิสง งาม และพืชผักอื่น ๆ เพื่อเพิ่มรายได้ เป็นต้น

5.8 บริหารจัดการน้ำโดยใช้ระบบน้ำหยดในแปลงพืชสามารถควบคุมปริมาณน้ำได้อย่างเหมาะสม

5.9 ผลิตสารชีวภัณฑ์ควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืชผลิตปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ

5.10 หลังเก็บเกี่ยวข้าวจะอัดฟางข้าวเป็นก้อน สำหรับใช้เป็นอาหารสัตว์ โดยจะหมักฟางกับน้ำตาลประมาณ 7 วัน เพื่อเพิ่มสารอาหารให้กับโค

5.11 เพาะพันธุ์ปลาตะเพียน ปลานิล เพื่อเลี้ยงเอง จำหน่ายและแจกจ่ายให้ชุมชน

5.12 เลี้ยงปลาแบบประหยัด คือ ทำแพนวิช ให้ปลา โดยใช้ฟางข้าวและปุ๋ยคอกมาอัดเป็นชั้น ๆ ประมาณ 6 – 7 ชั้น แล้วมัดเป็นก้อนนำไปแช่ในน้ำประมาณ 5 – 7 วัน ฟางข้าวจะเริ่มเน่า จะเกิดไรแดงและแพลงก์ตอนเป็นอาหารของปลา ทำให้ลดต้นทุนในการเลี้ยงปลา ใช้เวลาเลี้ยง 3 เดือน จึงจับจำหน่าย

5.13 หลังทำนา แบ่งพื้นที่ 2 งาน ผันน้ำเข้ามาเลี้ยงปลาตูก 3,000 ตัว ปลาจะกินไรแดงและแพลงก์ตอนที่เกิดจากการเน่าเปื่อยของฟางข้าวที่แช่น้ำ ลดต้นทุนค่าอาหาร

5.14 มีการทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีฟาร์มอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นครูบัญชีอาสาของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดร้อยเอ็ด

5.15 ใช้ตลาดนำการผลิต โดยศึกษาราคาสินค้าและความต้องการของตลาด

5.16 จำหน่ายสินค้าทางอินเทอร์เน็ต เช่น ช่องทางเครือข่ายสังคมเฟซบุ๊ก (Facebook) แอปพลิเคชันไลน์ (LINE) เป็นต้น

5.17 ปลุกผักไฮโดรโปนิกส์โดยใช้น้ำจากการเลี้ยงปลาตูก และแฉ่งไข่ที่ใช้แล้วมาเป็นวัสดุปลูก

5.18 ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ (โซลาร์เซลล์) ซึ่งเป็นพลังงานสะอาดเพื่อใช้น้ำครอบคลุมพื้นที่ 100 ไร่ ร่วมกับสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ

5.19 แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ ข้าวสารอินทรีย์ ปั่นขลิบจากข้าวอินทรีย์

5.20 เป็นเครือข่ายศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

5.21 เป็นจุดเรียนรู้โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ระดับอำเภอ

5.22 เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้หน่วยงานราชการและเอกชน

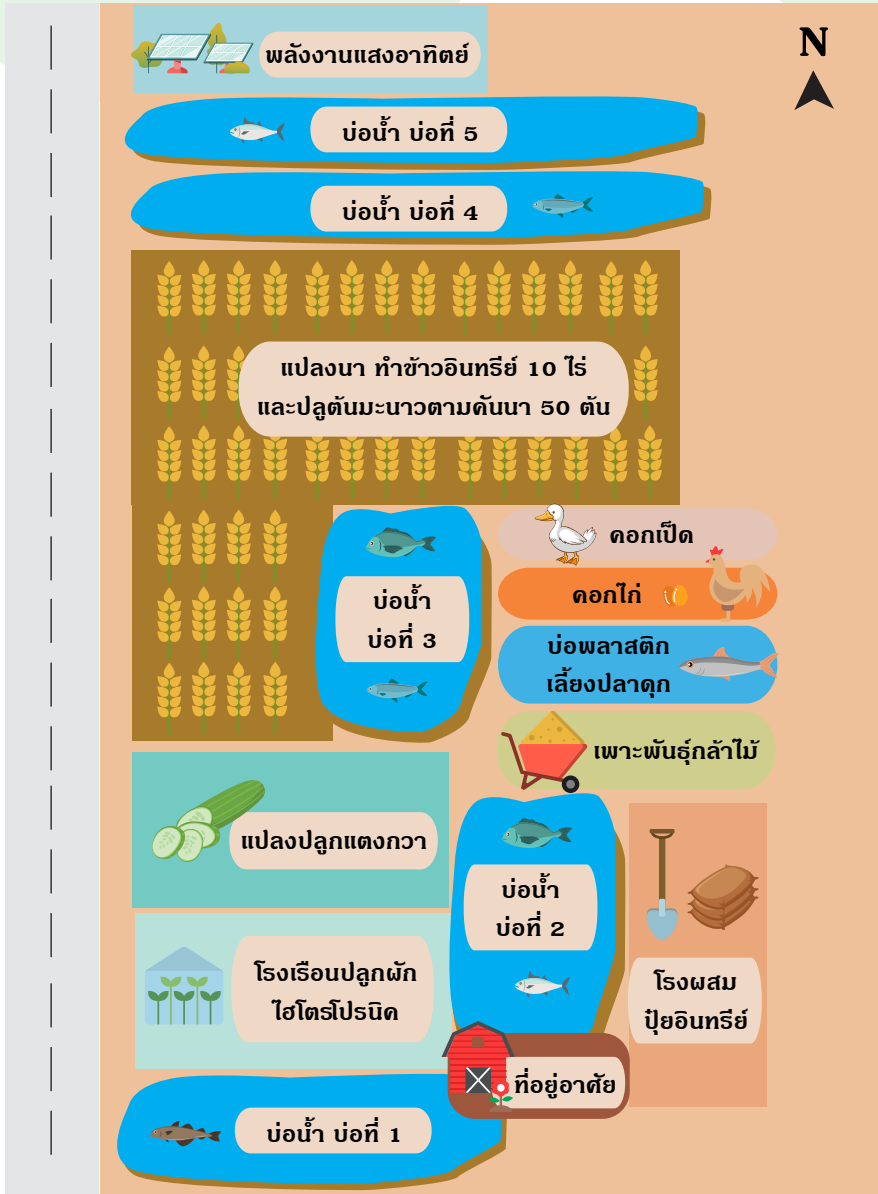
5.23 เป็นประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงโคบ้านสวนปอ

5.24 ไม่เผาตอซัง ใช้วิธีไถกลบตอซัง

5.25 การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน

ผังฟาร์ม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2531). *เอกสารวิชาการ 39 ชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ฝ่ายจัดการไร่นา (2528). *คู่มือการอบรมการจัดการไร่นา*. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร. กองพัฒนาการบริหารงานเกษตร.
- ฝ่ายจัดการไร่นา. (2529). *รูปแบบฟาร์มส่งเสริม (โมเดล)*. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร. กองพัฒนาการบริหารงานเกษตร.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2531). *เอกสารการจัดการไร่นา ในงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการไร่นา วันที่ 5 กันยายน 2531 หมู่ที่ 6 บ้านเกาะจากตำบล เกาะทวด อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช*.

คำแนะนำที่ 3/2563 การจัดการโรคเฝ้าระวัง

ที่ปรึกษา

นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง
นางกุลฤดี พัฒนะอิ่ม
นายชาติรี บุญนาค
นายทวี มาสขาว
นายอาชวีชัยชาญ เลี้ยงประยูร
นายวุฒิชัย ชินวงศ์
นายวุฒินัย ยวนานนท์

อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
ผู้อำนวยการกองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร

เรียบเรียง

นางสมคิด นุ่มปราณี
นางเนตรนริศ ผดุงศิลป์
นางสาวสาวณิต เทพมงคล
นางสาวพิมพ์ประภา สิ้นคำคุณ
นางสาวพีรชา มณีชาติ
นางสาวรัตนาภรณ์ นพพูน
นางสาวอารีย์วรรณ เหลืองทอง
กลุ่มจัดการฟาร์มและเกษตรกรรมยั่งยืน

ผู้อำนวยการกลุ่มจัดการฟาร์มและเกษตรกรรมยั่งยืน
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร

บรรณาธิการ

นางสาวพนิดา ธรรมสุรักษ์
นายสุรนนท์ หล้าริ้ว
กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร
นักวิชาการเผยแพร่ชำนาญการ

ออกแบบ

กลุ่มโรงพิมพ์ สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร

www.doae.go.th